

SZERKESZTŐI JEGYZET

Bozsik Viola három szerkesztői év után úgy döntött, nemcsak interjúkat készít roma gyerekeket oktató iskolákról, nemcsak önkéntesként segít rendszeresen egy gyerekházban, hanem tanárként próbál a roma gyerekek segítségére lenni, így hát ősz-től egy roma falu iskolájában vállalt állást. Azért is osztom meg ezt a hírt az olvasóinkkal – azon túl, hogy a lap elmúlt három évének minden lapszáma személyes gondosságának és sokoldalú felkészültségének jegyeit viseli, és nehéz dolgunk lesz nélküle –, mert ez is pedagógiai történet. Jelezve ezzel együtt, hogy ilyen út is van. Figyelünk majd rá.

Bozsik Viola helyett Földes Petra és Veszprémi Attila lettek a szerkesztőseg munkatársai. Mindkettőjük mögött sok év gyakorlat, sok pedagógiai írás, és szerkesztői múlt.

Emiatt a váltás miatt (is) késett a megjelenéssel nyári lapszámunk, olyannyira, hogy amikor ezt a jegyzetet írom, már javában a szüret ideje van.

A szerkesztési idő elhúzódásának következménye, hogy Esterházy Péter halálhíré utolérhette Csoóri Sándor elhunytának a híre. Amikor tehát azt terveztem, hogy némi magyarázatba bonyolodom Esterházy egykor lapunkban megjelent, majd egy részletével most búcsúzóul felidézett írásának jelentéseiről, már nem történhet úgy, hogy ne gondolnék közben a két távozó kortársunk drámai távolságaira.

Mindketten a fiatal nemzedékek példaképei, iránytűi, legjobb barátai voltak évtizedeken át, Csoóri a szellemi honvédelem egyik nagy személyisége a Kádár-korszak utolsó két évtizedében, Esterházy pedig az új magyar szó hercege (vö. Puskása), a pontosság irodalmi biztosa.

Esterházyt annak idején azért kértük, hogy írjon Móra Kincskeresőjéről, mert úgy tűnt, a szabadság kényes műveletei rendkívüli összefogást igényelnek, s azt szerettük volna, hogy az irodalom, mint a pedagógia csodafegyvere, legyen közvetlen segítségünkre, az írók védjék meg a védtelen magyar irodalmat, az olvasmányt akkor is, ha kötelező volt, ne tessük el Kádár koporsójába, ilyesféle volt az indíték. S noha a kért írás megszületett, ami az értelme lehetett volna, hogy sokszorosán folytatódjék, és az élő irodalom ott szorgoskodjék az iskola közelében, ahhoz már késő volt 1993-ban.

Hiszen akkor már túl vagyunk Csoóri nevezetes, kiátkozásával járó esszéjének (*Nappali hold*) történetén, megtörtént, aminek nem lett volna szabad megtörténnie, s az irodalom is székértáborokra szakadt, íróink hangja, amikor köznyelvre váltottak volna, mindegyre elcsuklott, s agitátoros felhangokkal keveredett. Vállalkozásunk tehát már kezdetekor időszerűtlenné vált.

Bár épp hallgatom a rádióban (almszedés közben) Kovács Géza, a Nemzeti Filharmonikusok főzeneigazgatója tavalyi

interjújának ismétlését, aki meghatottan beszél a szentbékállai templom orgonájáról, amit sok évi erőfeszítéssel sikerült felújíttatniuk. S majd tíz éve minden nyáron klasszikus zenei koncertek vannak a kis Balaton-felvidéki falu templomában, és az mindig megtelik a helyi szőlősgazdákkal, távoli vendégekkel. Szép történet ez, mondja, s hozzáteszi hitelesítésül: képzeljük magunk elé, az egyik padsorban Csoóri ül, a másikban Esterházy.

Vagyis, úgy értem ezt, úgy hallok, mintha azt mondaná, hogy talán nem kellett volna megadni magunkat az ostoba szakításoknak, talán csak könnyebb volt elfogadni, helyeselni, szítani nekünk magunknak is (magunkban is) a megosztó tüzeket.

Igen, most már ott ülnek mindörökre a kállai kis templom két padsorában, egymáshoz a legközelebb és a legtávolabb, Esterházyt nem szembesíthetjük többé egykori vallomásával és Csoórit sem kérdezhetjük iskoláról, jövőről, lélekről, körtemuzsikáról, kollégiumról, hogy volnának segítségünkre. De a feladat feladat maradt. Alighanem ezt mondanák ők is. Tőlük búcsúzva ígérem, próbálkozunk ismét.

Javában benn járunk már az új tanévben. A tavaszi nagy kritikai lázból fájdal-

mas, keserű zsörtölődés lett. Zsarátnok. Az oktatási kormányzat pedig, mintha haragudna mindazért, amit maga idézett a fejére, szóval mintha csak meg nem értésben volna következetes. Nem érti, hogy hatalmában állna egy élhető és életető közoktatás megteremtését szolgálnia. Ehelyett folytonfolyvást hivatalait igazoló megoldásokon törí a fejét. Fából vaskarika.

A lap hátoldalán az MPT 125. évfordulója tiszteletére folytatjuk a pedagógiai múlt felidézését, ezúttal az 1928-as Harmadik Egyetemes Tanügyi Kongresszus naplójának második kötetéből idéztük Frank Antal dr., tanítóképző-intézeti tanár előadásának részletét.

Nem szeretném azt sugallni, hogy a gyermekbarátság lett volna a jellemző neveléstudományi álláspont a húszas évek végén, Magyarországon. Kérdés, hogy volt-e jelentős térnyerése az elmúlt 90 év alatt? S hogy most épp nyerésben vagyunk-e? Tény, hogy a Gyermektanulmányozási Szakosztály ülésén, ahol Domokos Lászlóné és Nemesné Müller Márta is előadást tartott, ez a hang volt a meghatározó. (A kongresszusnak egyébként több mint 4000 regisztrált résztvevője volt.)

2016. október 2.

Takács Géza

A Tanulmányok rovatba érkező írásokat lektoráltatjuk. A közlési feltételekre és a publikációs stílusra vonatkozó útmutatás, valamint a bírálati adatlap a lektorálás szempontjaival elérhető a honlapunkon: <https://folyoiratok.ofi.hu/uj-pedagogiai-szemle>.

Közelebb tanárok, tanítók!

Idézetek lélekrajzokból

„Sajátos ellentmondást vélek látni iskolai rendünk ama jellemvonásában, hogy a nevelés céljának fogalmazásában mindig az ifjúság habitusára (erkölcsi jellem, lelki megújulás, személyiség) gondolunk, viszont tanterveink, amelyek a cél felé mutató utat akarják megvilágítani, általában csak tantárgyakról tudnak. Ezt a sajátos ellentmondást meg kell szüntetnünk azzal, hogy a jövő iskolájának középpontjába ne a tantárgyat, hanem a gyermeket – éspedig a magyar gyermeket – állítsuk. J. Cs. főiskolai hallgató lelki fejlődését magában foglaló lélekrajzában eddigi diák életének hangulatát így fejezi ki: »Szeretném belekiáltani a világba: Közelebb tanárok, tanítók! Közelebb hozzánk. Nekünk nem a hideg intellektualista elméletekre van szükségünk! Ezerszer nem! Meleg szívek után vágódunk! Hisz ez az élet. Gyermekek vagyunk ugyan, de megérezzük, ha üres szív áll előttünk. Kicsinyek vagyunk, így nem kergethetünk el benneteket langymeleget képviselő éltetekkel.« Ilyen elemi erővel kitörő ifjú megnyilatkozásokból sokat tanulhatunk.

Egyik volt tanítványom (18 éves) a következőket írja lelki rajzában: »Olyan jó lenne elmenni olyan helyre, ahol megértik az embert. Ha jót akarok, kigúnyolnak; ha rosszat teszek, megszólznak. Annyi keserűség gyűlt össze a lelkemben, hogy ha nem tudom kiönteni, akkor megszakad a szívem. Összevissza van minden a lelkemben. Egyszerre szeretnék kacagni, mint a gyermek, aki örül a vidító napsugárnak; a másik pillanatban pedig szeretnék zokogva könnyezni, mint egy koldus, aki elveszti a lelkét, s így semmije sincs. Érzem, haldoklik a lelkem egyik fele, megszületik az új életem...«

Érezzük-e, hogy – a csaknem kizárólag – a tantárgyra irányított figyelmünket erre a küzdő lélekre kellene irányítanunk, amely megértő, bizalmas, erősítő támaszt keres bennünk megújuló élete számára.”

(Frank Antal dr., állami tanítóképző-intézeti tanár)

